

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

Курсова робота

**на тему: «Міжнародний досвід організації роботи зоопарків як об'єктів
туризму»**

здобувача вищої освіти групи Т 02-21
факультету туризму, бізнесу і
психології
освітньої програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм
Ліхтанської К.В.

Науковий керівник:
к. е. н., доц. Кучай О.В

Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____
Національна шкала _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

КИЇВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІЖЕННЯ ЗООПАРКІВ.....	6
1.1. Понятійний апарат дослідження.....	6
1.2 Соціально-економічні передумови розвитку зоопарків.....	8
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЗООПАРКІВ СВІТУ ЯК ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ.....	13
2.1. Характеристика найвідоміших зоопарків у світі: архітектурні особливості, асортимент тварин, туристичний потенціал.....	13
2.2. Особливості функціонування світових зоопарків.....	19
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООПАРКІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	24
3.1. Вплив COVID-19 на індустрію зоопарків.....	24
3.2. Екологічні проблеми в зоопарках та їх вплив на біорізноманіття: збереження видів та екосистем.....	26
ВИСНОВКИ.....	31
РЕЗЮМЕ/RESUME.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Актуальність теми. Питання відродження зоопарків як рекреаційно-туристичних дестинацій є актуальним у сучасних зусиллях щодо розвитку рекреації та туризму в країні.

Для того, щоб всебічно вивчити їхній потенціал як пам'яток, які можуть захопити як вітчизняних, так і іноземних відвідувачів, необхідно прийняти багатогранний підхід. Цей підхід має розглядати різні аспекти, такі як управління, організація, інновації, персонал і фінансові міркування, усе з метою підвищення економічної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Важливість цих факторів сформувала фокус і масштаб цього дослідження. У сфері туризму, як і в будь-якій іншій галузі, існує жорстке суперництво між постачальниками туристичних послуг. Перевага віддається тим, хто володіє здатністю забезпечити відвідувачів не просто комфортом, але й незгладимими спогадами про їхній досвід у закладі та його околицях.

Значення зоопарків неможливо переоцінити. У часи, коли природні ресурси нашої планети швидко скорочуються, а незліченна кількість видів тварин зникає щодня, зоопарки відіграють вирішальну роль як у освіті громадськості про довкілля, так і в захисті вразливих видів.

Основним призначенням зоопарків є утримання та розведення диких тварин, зоопарки служать цінними культурними та освітніми установами. Крім того, вони проводять важливі дослідження в таких сферах, як анатомія, фізіологія, поведінка та збереження генетичного різноманіття рідкісних і зникаючих тварин.

Створення зоопарку було зумовлене метою сприяння екологічним та освітнім ініціативам. Він служить платформою для демонстрації унікальних і місцевих видів тварин, збереження їхнього генетичного різноманіття, проведення досліджень диких популяцій і просування наукових принципів розведення в неволі. Крім того, зоопарки відіграють вирішальну роль у

навчанні людей, зміцненні зв'язків між людьми та тваринами та задоволенні основних людських бажань. Щоразу, коли до зоопарку приєднується нова тварина, кількість відвідувачів неминуче зростає, оскільки люди прагнуть спілкуватися з різноманітними формами життя.

Праці А. Бедворца, А. Брімана, Г. Марвіна, Б. Муллана, В. Фроста, К. Хеджінбота, М. Шаклі та інші дослідники проливають світло на проблеми, з якими стикаються зоологічні парки у своїй ефективній діяльності.

Однак, незважаючи на велику кількість літератури з цього питання, все ще недостатньо досліджень економічної природи, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності цих закладів.

Питанням вивчення зоопарків як місць рекреаційного туризму присвячені праці Н. Антонюк, М. Біржакова, Н. Ганич, А. Жупаненко, І. Єрка, Л. Коваленко та інших дослідників. У своїх дослідженнях такі науковці, як Н. Антонюк та М. Мальська, визначають зоологічні парки як тематичні парки, які пропонують широкий спектр послуг, включаючи розваги, анімацію, комерційну діяльність та освітні можливості.

Метою курсової роботи є вивчення міжнародного досвіду організації роботи зоопарків як об'єктів туризму.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання**:

- вивчити понятійний апарат дослідження;
- вивчити соціально-економічні передумови розвитку зоопарків;
- охарактеризувати найвідоміші зоопарків у світі: архітектурні особливості, асортимент тварин, туристичний потенціал;
- дослідити особливості функціонування світових зоопарків;
- проаналізувати вплив COVID-19 організацію роботи зоопарків;
- розглянути екологічні проблеми в зоопарках та їх вплив на збереження екосистем.

Об'єктом дослідження є зоопарки світу.

Предметом дослідження є вивчення міжнародного досвіду організації роботи зоопарків як об'єктів туризму.

Методологічною основою дослідження є методи аналізу, синтезу та узагальнення. При вивченні, систематизації та узагальненні вітчизняного і зарубіжного досвіду в галузі еконструкції зоопарків є для створення екологічно безпечного середовища шляхом його шумозахисту, озеленення та обводнення, використано архітектурно-композиційний аналіз; аналіз результатів науководослідницьких і проектних робіт, опублікованих і описаних матеріалів; метод порівняння.

Науково-теоретичної та інформаційною основою дослідження стали роботи як вітчизняних так і зарубіжних учених, які займалися дослідженням зоопарків як об'єктів туризму.

Структура роботи: курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст дослідження викладений на 41 сторінці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІЖЕННЯ ЗООПАРКІВ

1.2. Понятійний апарат дослідження

Сучасний зоопарк - дуже важливий об'єкт. Його функція не стільки розважальна, скільки просвітницька, культурно-просвітницька. Завдяки дуже широкій цільовій аудиторії та великій кількості відвідувачів у всьому світі зоопарки мають потенціал стати важливим джерелом екологічної обізнаності, освіти та дій для сприяння сталому розвитку на місцевому, національному, регіональному чи міжнародному рівнях. Зоопарки справді є центрами, де відвідувачі можуть отримати інформацію про світ природи та необхідність його захисту.

За останні роки соціально-економічна роль зоопарків зазнала значних змін. Окрім охорони природи та екологічного просвітництва (традиційних рис зоопарків), особливого значення набули послуги у сфері розваг і туризму, які здійснюються на їхній території і складають важливу частину доходу.

Сфера зоологічних парків викликала науковий дискурс, зумовлений передусім необхідністю створення ефективної системи управління та чіткої ієрархічної структури цих закладів. Спочатку наголос на охороні природи сприяв зростанню туризму та відпочинку, пов'язаних із цими парками.

Однак ігнорування рекреаційних і туристичних аспектів негативно вплинуло на їхні економічні показники, завдаючи навантаження як на місцевий, так і на національний бюджети, які, зрештою, служать рятівним кругом для їх подальшого існування в більшості випадків.

Асоціація зоопарків та акваріумів (AZA) повідомляє, що із 224 акредитованих зоопарків у 7 країнах власники розподіляються наступним чином: 54% управляються некомерційними організаціями, 35% належать державі, а 11% знаходяться в комерційній власності. Як некомерційні, так і державні зоопарки потребують додаткової фінансової підтримки, оскільки дохід від продажу квитків зазвичай покриває приблизно половину їхніх операційних витрат (Міхайліченко, Клімова).

З понад 10 000 зоопарків, розкиданих по всьому світу, визначення їх відвідуваності стає важким завданням. Однак Всесвітня організація зоопарків і акваріумів проливає світло на це питання, показуючи, що понад 700 мільйонів людей (а це майже 10% населення світу) відвідують 1550 акредитованих нею зоопарків щороку.

Перетворити обізнаність на дієві кроки, які благотворно впливають на дику природу, можливо. Крім того, згідно з визначенням Всесвітньої асоціації зоопарків, лише в зоопарках можна вжити повний спектр заходів щодо збереження навколишнього середовища. Це включає в себе проведення наукових досліджень, забезпечення громадської освіти з питань навколишнього середовища, пропонування професійної підготовки персоналу та просування екологічних концепцій, а також активну підтримку видів, популяцій та їх середовищ існування практичними способами.

Перед обличчям зростаючої загрози природним середовищам існування різних видів тварин, що призводить до підвищеного ризику вимирання, зоопарки відіграють вирішальну роль у захисті та збереженні цих популяцій, забезпечуючи їм захищене середовище.

Глобальна тенденція до збільшення кількості зоопарків зробила їх популярним місцем для туристів. Зоопарки можна класифікувати як об'єкти екологічного туризму, які служать науковими та освітніми установами, які містять і демонструють диких тварин з метою публічної демонстрації, дослідження, збереження та відтворення видів.

Майже кожен відомий туристичний центр може похвалитися власним зоопарком, що підсилює привабливість цих міст для відвідувачів. Будучи туристичною визначною пам'яткою, зоопарки виконують численні ролі та пропонують різноманітні послуги своїм відвідувачам.

Вчені класифікують різні види туризму в зоопарку, виходячи з їх конкретних цілей і діяльності. До них належать екологічний туризм, який спрямований на спостереження та вивчення тварин; рекреаційний туризм, де

відвідувачі можуть відпочити та відновити сили; освітній туризм, де екскурсоводи надають цінну інформацію; і зоологічний туризм, нова форма, яка охоплює збереження, освіту та відпочинок.

Зоологічний туризм набув популярності, і багато туристів роблять зоопарки своїм основним напрямком. Вони люблять спостерігати, фотографувати та знімати на відео диких тварин під час своїх візитів.

Крім того, дозволено годувати та грати з деякими тваринами. Це стосується лише установ, які утримують диких тварин у неволі. Туризм також є стратегічним напрямком розвитку міст України.

Туризм в Україні набуває все більшого значення для місцевої економіки, а туристичні підприємства, наукові та громадські організації реалізують проекти та програми туристичної спрямованості. Зоопарк є одним із умов і об'єктів, що визначає привабливість міста і має великий потенціал як об'єкт екологічного та краєзнавчого туризму.

1.2 Соціально-економічні передумови розвитку зоопарків

Чарівність тварин захоплює відвідувачів, для яких важливо спостерігати, слухати та вивчати їх поведінку. Щоб забезпечити відвідувачам зоопарку позитивний досвід, важливо дотримуватися сучасних стандартів під час розробки експонатів і прагнути забезпечити тварин середовищам, які дуже нагадують їхнє природне середовище існування. Добробут тварин, які містяться в зоопарку, безпосередньо впливає на загальне задоволення відвідувачів.

Оцінюючи рівень конкурентоспроможності серед зоологічних парків, основним фактором, який слід враховувати, є перспектива рекреатора чи туриста (Петрова, 2005).

На їхнє рішення відвідати певний парк впливають суб'єктивні чинники, такі як уявлення про конкурентні переваги та особисті мотиви. На роботу

зоопарків впливає безліч факторів, які можна класифікувати як зовнішні або внутрішні. Важливо визнати, що оскільки більшість зоопарків є державною власністю, політичний клімат і державні правила відіграють важливу роль у формуванні їх діяльності та визначенні їхнього майбутнього розвитку.

Економіка піддається впливу та контролю з боку держави, що досягається через нагляд двох основних органів регулювання. Перший орган зосереджується на адміністративних і правових нормах з метою створення сприятливої правової бази для діяльності зоопарків і забезпечення балансу інтересів між підприємствами відповідно до національних пріоритетів. Це досягається шляхом виконання постанов, наказів, розпоряджень (Барановська, 2015).

Зараз українські зоопарки регулюються рядом законів і нормативно-правових актів, зокрема «Про природно-заповідний фонд України», «Про тваринний світ», «Про культуру».

Крім того, такі постанови Кабінету Міністрів України, як «Затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» та «Затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися заклади культури державної та комунальної форми власності», також відіграють роль у регулюванні діяльності зоопарку.

Щоб гарантувати, що підприємці узгоджують свої дії з цілями держави, економічні регулятори несуть відповідальність за створення економічного клімату, який змушує їх це робити. Це передбачає впровадження національних нормативних актів щодо оподаткування, фінансово-кредитної політики, податкових пільг, регулювання ціноутворення, цільових субсидій, розміру економічних санкцій, а також національних і регіональних планів науково-технічного, економічного та соціального розвитку. Важливо також враховувати адміністративні та економічні чинники в цій спробі.

Зоопарк, як комунальне підприємство, працює на бюджетній основі, отримує фінансування відповідно до бюджетних принципів. Крім того,

соціальні та культурні аспекти зоопарку відображають соціальну структуру місцевого населення, охоплюючи такі фактори, як етнічний і релігійний склад, рівень освіти тощо. Крім того, сприйняття громадськістю тварин і зоопарків загалом значною мірою впливає на роботу зоопарку, і йому необхідно приділяти значну увагу (Бойко, 2020).

Психосоціальне бажання відвідати ці заклади та спостерігати за чарівними істотами, такими як тигри, леви та слони, а також бажання поділитися цим досвідом з дітьми та зануритися в імітацію «дикого» середовища відображає позитивне мислення. І навпаки, цей негатив проявляється як у формі організованих масових протестів громадських організацій та зоозахисників, так і в емпатії пересічних громадян до тварин зоопарку та їхньому бажанні приносити їжу з дому, щоб їх нагодувати.

Кілька факторів сприяють популярності зоопарків, у тому числі їх вигідне економічне та географічне розташування в гамірних містах, які приваблюють велику кількість відвідувачів. Ці зоопарки часто демонструють різноманітні види тварин у відносно компактних експозиціях. Крім того, ринкові фактори визнаються значними зовнішніми впливами на зооіндустрію.

У цьому контексті роль попиту та пропозиції є вирішальною. Зоопарки мають практично необмежену місткість, оскільки вони створені людиною, і для управління потоком відвідувачів пропонується побудувати додаткову рекреаційну інфраструктуру в їхніх приміщеннях.

Попит на відвідування зоопарків змінюється залежно від сезону, причому природа та клімат є основними факторами, що впливають на сезонність через природу зоопарків просто неба.

Наявність конкуренції з боку інших установ, а також вплив телебачення та Інтернету призвели до зниження відвідуваності зоопарків. Така тенденція спостерігається в зоопарках усього світу. Конкуренція також впливає на рішення компанії щодо цільових ринків, маркетингових посередників, постачальників, пропозицій продуктів і загальних бізнес-операцій.

У наш час зоопарки працюють у галузі, яка характеризується недосконалою конкуренцією, зокрема олігополією, де домінують місцеві монополії. Варто зазначити, що в регіонах України, де немає національного зоопарку, конкуренція є досить напруженою, з кількома приватними зоопарками місцевого значення.

Проте існують помітні бар'єри для входу на цей ринок, зокрема:

1) унікальність організації заходів у зоопарках, що передбачає значні інвестиції в озеленення та інфраструктуру, а також використання дорогого спеціалізованого обладнання для догляду за тваринами;

2) економія на масштабах, оскільки більші зоопарки перешкоджають їхній здатності отримати конкурентну перевагу за рахунок зниження вартості послуг для відвідувачів (особливо враховуючи, що майже всі зоопарки пропонують послуги за ціною, значно нижчою за їх фактичну вартість).

3) Сформована система постачання сировини (корми, паливо, вугілля та ін.), і компанії потребують додаткових витрат для залучення постачальників для виходу на ринок;

Таким чином, перераховані бар'єри входу вказують на існуючі бар'єри для нових бізнес-організацій на цьому ринку. Важливо також зазначити, що в цій галузі фактично немає концентрації капіталу, оскільки зоопарки формально не приносять прибутку, тобто вони не отримують прибутку.

Керівництво зоопарку постійно прагне збільшити середню тривалість перебування відвідувачів у зоопарку з метою забезпечення їх додатковими товарами та послугами. У результаті послуги зоопарку продовжують розширюватися, а його інфраструктура перебудовується відповідно до потреб споживачів, що змінюються.

Виходячи з принципів появи та презентації, зоопарки мають конкурентні переваги, які можна класифікувати як зовнішні та внутрішні. Зовнішні переваги впливають з унікальних якостей наданих послуг, які додають цінності досвіду відвідувачів.

З іншого боку, внутрішні переваги впливають із функціональних аспектів роботи зоопарку, підкреслюючи їх цінність для самого зоопарку. Основні послуги, які пропонують зоопарки, мають незаперечну конкурентну перевагу з точки зору ціни та якості, оскільки ціна на них дорівнює або нижча від їхньої собівартості. Крім того, загальна кількість відвідувачів впливає на ціну, оскільки зменшує вартість обслуговування кожного окремого відвідувача.

Поєднання бюджетної дотації зоопарків, централізованої системи управління та відсутності конкуренції, а також неможливості споживачів послуг впливати на якість, призводить до кількох проблем. До них відносяться хронічне недофінансування, високі витрати на виробництво без економічних стимулів для їх зниження, значний знос приміщень зоопарку (таких як павільйони, приміщення для тварин на зиму, підсобні приміщення, а також туристичні та рекреаційні об'єкти, такі як дитячі атракціони та заклади харчування), дефіцит висококваліфікованих кадрів, зокрема менеджерів, що призводить до неефективного менеджменту та неефективного механізму залучення додаткових позабюджетних коштів для економії та розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Зоопарки в Україні можуть стати серйозними конкурентами на традиційні фактори дозвілля: історію та культуру, розваги та навіть пляжні місця. Тому завдання науки, влади, бізнесу та громадян – забезпечити правильний засіб для розвитку зоопарків як одного з основних об'єктів відпочинку та туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЗООПАРКІВ СВІТУ ЯК ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

2.1. Характеристика найвідоміших зоопарків у світі: архітектурні особливості, асортимент тварин, туристичний потенціал

У минулому зоопарки не вважалися основними напрямками для туристів. Однак із перетворенням похмурих звіринців на просторі вольєри, що імітують природне середовище існування, зоопарки тепер стали популярним місцем для великої кількості людей.

Нещодавно журнал Forbes Traveler опублікував список найкращих зоопарків світу. Серед зоопарків, які враховувалися в оцінці, були розташовані в США, Швейцарії, Великій Британії, Франції, Німеччині, Чехії, Африці, Австралії, Сінгапурі, Канаді та Японії. Експерти враховували різні чинники, включаючи розмір популяції тварин, площу території зоопарку, захоплюючі програми та маршрути, а також рівень привабливості для відвідувачів.

У 2007 році список видів, що перебувають під загрозою зникнення Всесвітнього союзу охорони природи, показав, що приголомшливі 16 306 видів тварин балансують на межі вимирання. Жахлива ситуація призвела до того, що багато червонокнижних тварин зникли зі своїх природних середовищ існування, і зоопарки стали їх останнім притулком.

Зоопарки відіграють вирішальну роль у підтримці глобальних ініціатив, спрямованих на збереження зникаючих видів шляхом розведення рідкісних тварин у неволі. Ця програма розведення в неволі обіцяє відновити скорочення популяції в їхньому природному середовищі існування (Бойко, 2020).

Зоопарки не тільки вирішують важливі проблеми, але й виконують безліч інших функцій. Вони долають прірву між людьми та природним світом, виховуючи у дітей почуття поваги до тварин і запалюючи почуття подиву перед світом. Зрештою, в межах зоопарку можна на власні очі побачити

різноманітність тварин, які мешкають на протилежних кінцях земної кулі (Петрова, 2020).

Таблиця 2.1.1.

Популярні ЗООпарки

Фото	Назва	Країна
	Королівство Тварин	США
	Базельський зоопарк	Швейцарія
	Бовальський зоопарк	Франція

	<p>Берлінський зоологічний сад</p>	<p>Німеччина</p>
	<p>Зоопарк Бронкса</p>	<p>США</p>
	<p>Честерський зоопарк</p>	<p>Велика Британія</p>
	<p>Празький зоологічний сад</p>	<p>Чехія</p>

	<p>Національний зоопарк Південної Африки</p>	
	<p>Сан Дієго</p>	<p>США</p>

Складено за даними: <https://kyiv.ridna.ua/2017/09/najkraschi-zooparky-svitu/>

Розташований у Сполучених Штатах «Королівство тварин»— це розгалужений зоопарк площею 202 гектари, який вважається найбільшим тематичним парком Disney у світі. Унікально, що цей парк присвячений виключно збереженню та захисту природи.

На просторах територіях відвідувачі можуть дивуватися різноманіттю істот, таких як носороги та антилопи, демонструючи безмежність тваринного світу. Сам парк поділений на сім окремих зон, кожна з яких пропонує свою власну захоплюючу тему.

Від спокійного «Оазису» до вражаючого «Дерева життя», чудової 15-поверхової споруди, вигадливо прикрашеної зображеннями тварин, у тому

числі культового Міккі Мауса, гості можуть зануритися в чудеса природи будь-коли.

Відомий місцевим жителям як Цоллі, Базельський зоопарк у Швейцарії щороку приваблює близько мільйона відвідувачів, що робить його другим найбільш відвідуваним місцем для туристів у країні. Заснований у 1874 році зоопарк є домом для різноманітних тварин, нараховуючи 6000 особин із 600 різних видів, у тому числі таких рідкісних істот, як карликові бегемоти та сомалійські дикі осли. Родзинкою зоопарку є Віварій, який пропонує інтригуюче дослідження еволюції життя на нашій планеті.

Бовальський зоопарк, розташований у Франції, спочатку працював як пташиний вольєр, коли він уперше відкрив свої двері в 1980 році. Однак протягом десяти років він зазнав трансформації та представив екзотичних жирафів і мавп, офіційно затвердивши себе як повноцінний зоопарк.

Сьогодні зоопарк є домом для понад 4000 тварин, які представляють різноманітні види. Від чудових білих тигрів на ім'я Горбі та Раїса до чарівних близнюків ламантинів, відомих як Кіто та Луна, зоопарк Боваль пропонує захоплюючі враження для відвідувачів.

Розташований у Німеччині, Берлінський зоологічний сад є заповідником для майже 14 000 тварин, що охоплює різноманітний масив із 1400 різних видів. Цей зоопарк займає величезну площу в 34 гектари та є не лише місцем для дикої природи, але й є важливою історичною пам'яткою, починаючи з моменту його заснування в 1844 році, що робить його свідченням подій Другої світової війни.

Розташований у Сполучених Штатах зоопарк Бронкса є найбільшим міським зоопарком у країні, де живуть понад 4000 тварин, у тому числі численні рідкісні види. Однією з головних визначних пам'яток зоопарку є монорейкова дорога "Дика Азія", яка пропонує відвідувачам можливість спостерігати та оцінювати різноманітну дику природу Азії. Крім того, зоопарк може похвалитися захоплюючою виставкою «Світ джунглів», на якій представлено безліч тварин і рослин, що походять із тропічних регіонів.

Ще однією визначною особливістю зоопарку Бронкса є великий «Мавпячий ліс Конго», який охоплює вражаючі 3 гектари і вважається найбільшим рукотворним тропічним лісом у світі.

На іншому кінці світу, у Великій Британії, розташований Честерський зоопарк. Цей зоопарк, що охоплює величезну територію в 44 гектари, відомий своєю винятковою колекцією рідкісних і екзотичних істот із назвами, які запалюють уяву, наприклад коаті, гуанако та туатара. Не дивно, що зоопарк Честера вважається найпопулярнішим зоопарком у всій Великобританії.

Розташований у Чеській Республіці, Празький зоологічний сад може бути невеликим за розміром, охоплюючи лише 45 гектарів, але він містить вражаючу колекцію з 4600 тварин із 630 різноманітних видів. За останні кілька років зоопарк успішно вирощував різноманітних тварин, які мешкають у різних регіонах світу. Лише минулого року зоопарк відсвяткував народження кількох чарівних дитинчат, у тому числі дитинчат драконів Комодо, південного пуду (визнаного найменшого оленя у світі), жирафів Ротшильда та численних леопардових черепах.

Національний зоопарк Південної Африки, розташований у країні, що кишить різноманітною флорою та фауною, може похвалитися винятковим зоопарком, який конкурує з найкращим у світі. У цьому чудовому парку, що охоплює 78 гектарів, мешкає понад 2500 тварин, причому вражаючі 99% з них народилися в спеціальному центрі, розташованому на території зоопарку. Для мандрівників-авантюристів зоопарк пропонує унікальний досвід кемпінгу, дозволяючи відвідувачам поринути в сон, слухаючи величне рев лева, хоча й з безпечної відстані.

Відомий зоопарк Сан-Дієго, розташований у Сполучених Штатах, є одним із найбільших і передових зоопарків у світі, присвячених збереженню видів тварин, що знаходяться під загрозою зникнення. Серед багатьох захоплюючих ініціатив легендарна програма «Парк диких тварин» пропонує

відвідувачам унікальну можливість побачити тварин у майже автентичних місцях існування

Основними конкурентами зоопарків виступають заклади масового туризму в індустрії культури та розваг. Це помітно в таких країнах, як США та Німеччина, де щорічна відвідуваність зоопарків перевищує відвідуваність музеїв, театрів і спортивних стадіонів. Так само в Канаді кількість відвідувачів зоопарків вдвічі більша, ніж музеїв, і втричі більше, ніж публічних бібліотек.

У Франції приблизно 24% населення відвідує зоопарки принаймні раз на рік, що менше порівняно з кіно, історичними пам'ятками та музеями, але вище, ніж спортивні заходи, театри та концерти класичної музики. Хоча в Україні статистика відвідування зоопарків відрізняється, загальні тенденції збігаються зі світовою закономірністю.

2.2. Особливості функціонування світових зоопарків

Зоопарки вже давно є улюбленими місцями для людей різного віку, які шукають дозвілля та розваг. Ці унікальні заклади пропонують можливість побачити надзвичайні істоти, розширити розуміння світу природи та просто насолодитися природою. У цьому матеріалі ми досліджуватимемо значення зоопарків у сучасному суспільстві та їхню незаперечну цінність як центрів відпочинку та розваг (Петрова, 2020).

Зоопарки мають особливу привабливість для дітей, оскільки вони дають можливість спостерігати за хрестоматійними істотами у плоті, розвиваючи здатність розрізняти різні види та здобувати інтригуючі знання.

Досвід відвідування зоопарку може розпалити пристрасть до вивчення біології, екології та інших наукових дисциплін.

У сучасних зоопарках є багато варіантів для активного відпочинку, включаючи шоу тварин, інтерактивні станції та майстер-класи, а також спеціальні тематичні дні та заходи.

У сучасну епоху, коли більшість людей проживає в гамірних міських середовищах, зоологічні парки служать воротами в незвичайне царство природного світу. Ці заклади дають і дорослим, і дітям шанс встановити глибокий зв'язок із неприборканою природою, оскільки вони на власні очі спостерігають захоплюючу поведінку різних видів тварин і глибше розуміють їх існування.

Зоопарки демонструють тварин не лише з метою публічного показу; швидше, багато з них активно беруть участь у природоохоронних ініціативах, спрямованих на захист і збереження рідкісних і зникаючих видів. Впроваджуючи спеціалізовані програми розведення, вони сприяють зростанню та виживанню популяцій тварин, яким загрожує повне зникнення.

Наукові дослідження є важливою складовою зоопарків, де експерти та вчені старанно досліджують поведінку, фізіологію та генетику різних тварин. Ця безцінна інформація служить основою для розробки інноваційних стратегій збереження, спрямованих на охорону видів та їхніх рідних середовищ існування.

Зоопарки важливі для суспільства, оскільки надають можливості не лише для розваг, але й для того, щоб навчитися поважати різноманітність живого світу та піклуватися про нього. Вони сприяють освіті, науковим дослідженням і охороні природи, створюючи кращий світ для нас і майбутніх поколінь (Міхайліченко, Клімова, 2022).

Останніми роками в найрозвиненіших зоопарках світу відбувається тиха революція. Сторонні спостерігачі можуть помітити, що зоопарк перебудував свої вольєри на основі більш гуманної концепції «ландшафтного середовища».

Для тварин тепер відтворене природне середовище із зеленню, скелями, сльотою, туманом, звуками та навіть населене іншими тваринами та птахами, які можуть жити разом. Лише в Сполучених Штатах приблизно 1,2 мільярда доларів щорічно витрачається на вдосконалення зоопарків і акваріумів, які, хоч

і дорогі, вважаються необхідними, враховуючи нову та амбітну роль, яку взяли зоопарки.

У відповідь на гостру проблему біологічного збіднення відомі зоопарки в усьому світі взяли на себе нову місію 21-го століття: збереження тварин, розвиток наукових досліджень і просування освіти (Дутчак, 2011).

Усвідомлюючи серйозність і безпосередність цього починання, деякі зоопарки навіть відмовилися від своїх колишніх назв, замість цього вирішивши називатися «парками природного ландшафту» або «парками, що охороняються».

Революційна публікація під назвою «Стратегія збереження видів у зоопарках світу» революціонізувала підхід зоологічних установ. Цей документ, який часто називають конституцією зоопарків, був визнаний найвизначнішою працею, яку коли-небудь публікували зоологи.

Його мета — окреслити обов'язки зоопарків і акваріумів у всьому світі та надати вказівки щодо збереження різноманітної фауни, що зустрічається по всьому світу. Щоб не залишати місця для невизначеності, у публікації прямо стверджується, що саме існування зоопарку чи акваріуму залежить від його прихильності до збереження природи.

Щоб впоратися з новими викликами, зоопарки повинні приділяти особливу увагу шкільній освіті та науковим дослідженням, особливо тим, які стосуються розведення тварин у неволі. Сьогоднішні діти виростуть, щоб піклуватися про зоопарки завтрашнього дня та візьмуть на себе відповідальність за захист врятованих видів тварин, яких більше немає в дикій природі, і цей список зростає.

Всесвітня стратегія збереження видів у зоопарках заохочує кожен зоопарк розвивати просвітницьку роботу та сприймати себе як частину «глобальної мережі свідомості».

На жаль, визначити точну кількість зоопарків неможливо, оскільки ці заклади розташовані в різних країнах і мають різний рівень організації та діяльності.

Деякі зоопарки являють собою великі комплекси, що охоплюють великі території та містять сотні тварин. Іншими об'єктами можуть бути невеликий домашній зоопарк або мандрівне шоу, яке відвідує різні міста. Деякі зоопарки спеціалізуються на певних видах тварин, а в інших є різноманітні тварини.

Хоча точну кількість зоопарків визначити неможливо, можна з упевненістю сказати, що в усьому світі є велика кількість зоопарків. Ці установи відіграють важливу роль у захисті біорізноманіття та сприяють відтворенню та збереженню видів тварин, що перебувають під загрозою зникнення. Завдяки зоопаркам ми можемо пізнавати тваринний світ і надихатися його красою та унікальністю.

Деякі зоозахисники сумніваються, чи доцільно відловлювати представників певних видів і утримувати їх у неприродних умовах. Ці активісти стверджують, що в зоопарках тварини живуть в обмеженому просторі і їхні інстинкти придушені.

Власники зоопарку протистоять критиці, заявляючи про свою причетність до життєво важливої природоохоронної та освітньої діяльності. Кілька опитувань свідчать про те, що зоопарки ефективно підвищили обізнаність про важливість охорони видів, що знаходяться під загрозою зникнення.

Завдяки покращеним умовам життя та якісному ветеринарному обслуговуванню в зоопарках процвітають численні види тварин. Успіх селекційних ініціатив ефективно протистоїть аргументам критиків, які виступають проти купівлі або продажу зоопарками тварин з видів, що знаходяться під загрозою зникнення.

Окрім демонстрації тварин публіці, багато зоопарків активно беруть участь у програмах розведення видів, які перебувають на межі зникнення.

Кінцева мета доглядачів зоопарку – повернути цих тварин у природне середовище проживання.

Зменшення природних середовищ існування є значним фактором зникнення багатьох видів. Щоб боротися з цим, зоопарки співпрацюють із програмами збереження біорізноманіття, співпрацюючи з природними заповідниками в тропічних регіонах. Завдяки спільним зусиллям зоопарки успішно врятували та зберегли щонайменше 12 видів тварин, запобігши їхньому вимиранню (Будзович, 2012).

У вихідні дні чи під час канікул батьки мають можливість розповісти дітям про чудеса Божого творіння, повівши їх до зоопарку, де тварини захоплюють переважну більшість дітей. Це забезпечує спільний досвід цінування природи.

З давніх часів людство глибоко захоплювалося тваринним світом. Дуже важливо прищепити дітям цю цікавість, оскільки світ природи пропонує унікальне розуміння характеру нашого Творця.

Відвідуючи зоопарк, ми можемо покращити наше розуміння навколишнього середовища та виховати почуття відповідальності перед чудовими створіннями, які живуть на нашій ніжній планеті.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООПАРКІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

3.1. Вплив COVID-19 на індустрію зоопарків

Вплив туризму на економічне зростання регіонів, країн і світу в цілому є його найвидатнішою характеристикою. Приблизно одну десяту світового економічного зростання можна віднести на рахунок туризму. Насправді цю галузь прославляли як рушійну силу глобального розвитку, яка перевершує темпи зростання загальної світової економіки, яка зіткнулася з найбільшою проблемою. У результаті індустрії туризму довелося адаптуватися до нових правил і вказівок, що вплинуло як на країни, які приймають відвідувачів, так і на самих туристів (Шейко, 2021).

У цей момент часу наша планета балансує на межі екологічної катастрофи, обложена безліччю криз і факторів, які безжально впливають на життя її мешканців. Обов'язковість застосування екологічно чистих практик у туристичній індустрії така ж важлива, як і повітря, яким ми дихаємо, оскільки безжальний вплив людської діяльності завдає шкоди природі. Навряд чи знайдеться куточок Землі, де присутність людини не залишила свій слід.

Нерозуміюче цього ми щодня руйнуємо природу, кожен з нас робить це по своєму, проте результат ми бачимо вже сьогодні - посухи, пожежі, вимирання тварин, забруднення океану. Ми повинні все це зупинити і одним із найбільш оптимальних способів є екологічно сталий туризм, який покликаний не просто користуватися дарами природи, а робити це без шкоди для неї самої.

Глобальна економіка зазнала згубного впливу через пандемію COVID-19, що призвело до зменшення кількості туристів у 2020 році. Цей спад можна пояснити впровадженням закриття кордонів і карантинних заходів у всьому світі (Цимбалюк, 2021).

Зоопарки, як частина індустрії туризму, зарекомендували себе як важливий елемент інфраструктури нашої країни, надаючи як непрямий, так і прямий вплив на загальний розвиток нації. Коли зоопарки добре розвинені,

пропонують чудові послуги та сприятливі погодні умови, вони роблять значний внесок у прибутковість туристичного сектору, стаючи, зрештою, життєво важливим компонентом економіки будь-якої країни. Таким чином, туризм стає потужним інструментом для ефективного та прогресивного економічного зростання.

Пандемія COVID-19 мала руйнівний вплив на зоопарки, ставши найбільшою проблемою 2020 року та посиливши вже існуючу економічну та соціальну кризу. Запровадження суворих протиепідемічних заходів і, як наслідок, спад туризму ще більше посилити труднощі, з якими стикаються зоопарки. Однак серед цієї кризи є можливість побудувати більш стійку економіку туризму (Барвінок, 2021).

Впроваджуючи комплексні протиепідеміологічні заходи, ми можемо розвивати нові туристичні продукти та зосереджуватися на підтримці внутрішнього туризму та рекреаційної сфери з елементами реабілітації. На жаль, в Україні відбулося зволікання з впровадженням заходів підтримки зоопарків, що поставило під загрозу їх конкурентоспроможність. Щоб пом'якшити негативні наслідки, було вжито різноманітні заходи для надання підтримки та допомоги зоологічним підприємствам у ці складні часи.

Для подолання викликів, пов'язаних з пандемією, були вжиті різні заходи. Ці заходи включають створення та реалізацію державними та місцевими органами влади програми утримання зоопарків. Крім того, підприємствам надано можливість відстрочити або скасувати сплату податку на прибуток і ПДВ. Місцева влада також виступила з ініціативою надати підприємствам сфери послуг рекомендації щодо створення безпечних умов для туристів і відвідувачів.

Крім того, підприємства туристичної індустрії були оснащені необхідним захисним обладнанням і закликалися дотримуватись заходів соціального дистанціювання. Зоопарки вжили власних заходів для захисту благополуччя відвідувачів і персоналу, враховуючи при цьому свої економічні інтереси.

Сюди входить розробка рекомендацій та інноваційних ідей щодо збереження та охорони здоров'я відпочиваючих. Індивідуальні тури та екскурсії розроблені з дотриманням карантинних норм. Для підвищення громадського інтересу реалізовано активну маркетингову стратегію популяризації зоологічного парку серед населення України.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що дотримуючись наведених рекомендацій та відповідально ставлячись до них, українські зоопарки, використовуючи власні внутрішні резерви, можуть посісти достатньо високі позиції на туристичному ринку та покращити та зміцнити свої позиції.

3.2. Екологічні проблеми в зоопарках та їх вплив на біорізноманіття: збереження видів та екосистем

Безперервний ріст і взаємодія всіх організмів на нашій планеті є незаперечною реальністю. Як люди, ми глибоко переплетені з природним світом і покладаємось на нього для нашого існування. Він забезпечує нас життєзабезпеченням і зціленням через велику кількість харчових і лікувальних ресурсів. Крім того, він щедро постачає нас життєво важливим киснем і важливими хімічними компонентами, які складають наше фізичне буття.

Примітно, що людство щодня використовує понад 40 000 різних біологічних видів для задоволення різноманітних потреб. У сукупності всі живі види на Землі утворюють складну та запутану систему, відому як біосфера.

Біосфера — єдина система, що охоплює всі живі істоти і навіть елементи неживого світу — складається з взаємопов'язаних компонентів. Організми залежать від життєво важливих елементів середовища, таких як атмосфера, океани, джерела прісної води, різноманітні ґрунти та гірські породи. У цій єдиній біологічній системі людство є істотним і невіддільним компонентом (Шеляг-Сосонко, 2003).

Сфера біорізноманіття охоплює широкий спектр організмів, включаючи бактерії, які відіграють життєво важливу роль у важливих хімічних процесах в

екосистемах. Крім того, біорізноманіття охоплює зелені рослини, які використовують сонячну енергію за допомогою фотосинтезу, перетворюючи її на вуглеводні, які служать основним джерелом енергії для інших живих істот. Крім того, ці рослини виділяють кисень у навколишнє середовище.

На жаль, дії людей призводять до надзвичайно швидкого зменшення біорізноманіття Землі. Це явище може бути пов'язано з різними факторами: основною причиною зникнення видів є спустошення природного середовища. Це охоплює такі види діяльності, як лісозаготівля, видобуток корисних копалин, перетворення лісів на пасовища, а також будівництво дамб і автомагістралей у незайманих районах дикої природи.

У результаті екосистеми змушені відступити, а рослини та тварини, що їх населяють, більше не мають необхідних умов для виживання. Природне середовище стає фрагментованим, спустошеним і знищеним, що призводить до порушення шляхів міграції.

Зменшення генетичного різноманіття призвело до вразливості популяцій тварин і рослин, що робить їх нездатними протистояти хворобам та іншим шкідливим факторам. Отже, різні біологічні види поступово вимирають (Алешутіна, 2015).

Вимирання окремих видів може викликати каскадний ефект, оскільки відсутність одного компонента в природному комплексі залишається непоміченою іншими його складовими. Коли основні види екосистеми зникають, це має згубні наслідки для більшості інших видів.

Введення чужорідних видів в екосистему може призвести до витіснення місцевих видів з їхніх екологічних ніш. Ці чужорідні види мають потенціал суттєво змінити екосистему, витісняючи інші види або запроваджуючи хвороби, від яких місцеві види не можуть захиститися. Це явище особливо поширене на островах, де початкові види рослин і тварин еволюціонували ізольовано протягом тривалого періоду часу, без будь-якої взаємодії із

зовнішніми видами. Олександр Менеж, професор гідробіології в університеті Ніцци у Франції, підкреслює вплив цих «чужих» на острівні екосистеми.

Зменшення генетичного різноманіття призвело до вразливості популяцій тварин і рослин, що робить їх нездатними протистояти хворобам та іншим шкідливим факторам.

Отже, різні біологічні види поступово вимирають. Вимирання окремих видів може викликати каскадний ефект, оскільки відсутність одного компонента в природному комплексі залишається непоміченою іншими його складовими. Коли основні види екосистеми зникають, це має згубні наслідки для більшості інших видів.

Введення чужорідних видів в екосистему може призвести до витіснення місцевих видів з їхніх екологічних ніш. Ці чужорідні види мають потенціал суттєво змінити екосистему, витісняючи інші види або запроваджуючи хвороби, від яких місцеві види не можуть захиститися. Це явище особливо поширене на островах, де початкові види рослин і тварин еволюціонували ізольовано протягом тривалого періоду часу, без будь-якої взаємодії із зовнішніми видами.

За оцінками Міжурядової групи експертів зі зміни клімату, за останнє століття температура Землі могла піднятися на 3,5 градуса за Цельсієм. Таке раптове потепління може призвести до зникнення деяких видів рослин і тварин. Дані досліджень показують, що підвищення температури води є однією з причин смерті на коралових рифах, де проживає багато видів морського життя.

На думку вчених, підвищення рівня води у Світовому океані на один метр може призвести до затоплення величезних територій прибережних водно-болотних угідь, багатих різноманітною флорою та фауною. Деякі вчені вважають, що глобальне потепління призведе до танення крижаних покривів Гренландії та Антарктики. Це може спровокувати екологічну катастрофу.

Тваринний світ є одним із компонентів екосистеми і відіграє важливу роль у біосфері. Завдяки трофічним зв'язкам і геохімічному впливу живої

матерії в природі існують цикли матеріально-енергетичних потоків, які забезпечують біоенергетичну основу нормального перебігу еволюційних процесів. За видовим складом тваринний світ у декілька разів перевищує рослинний.

У світі налічується понад 1,5 мільйона описаних видів фауни, з яких менше 50 000 є хребетними. Нараховуючи понад 1 млн видів комах, фауна комах характеризується найбільшою видовою різноманітністю. Дуже бідна група ссавців, що налічує лише 3500 видів. Дикі тварини мають величезну наукову, культурну та матеріальну цінність. Вони дають хутро, м'ясо, лікарську і технічну сировину для тваринництва (одомашнення, поліпшення порід худоби), є продуктом експорту тварин, засобом боротьби зі шкідливими видами тварин і рослин, об'єктом наукових досліджень.

Значної шкоди тваринам завдає пряме знищення. Лісові слони, бики, нелітаючі голуби, трутні, безкрилі гагари та багато інших тварин були знищені через переслідування людьми. З 1600 року лише ссавців зникло 63 види та 55 підвидів. З 1800 року зникли 74 види птахів. Близько 90% усіх вимерлих видів тварин живуть на островах. Вони не можуть вижити після вторгнення хижаків, нових видів рослин, хвороб і конкуруючих видів, завезених людьми.

З метою охорони тваринного світу основними заходами мають бути посилення боротьби з браконьєрством та організація обстеження та контролю лісів і водойм. Проводити в плановому порядку ландшафтну меліорацію, лісовідновлення, розширення природно-заповідного фонду. Першочергове завдання – підвищення екологічної свідомості людей.

За останні сто років люди продемонстрували та реалізували різноманітні ініціативи щодо захисту довкілля, щоб зменшити руйнівну діяльність людського суспільства. Розпочати створення заповідних територій, національних природних і регіональних ландшафтних парків, зоопарків, ботанічних садів, складання «Червоної книги» і «Червоного списку» видів тварин, рослин і грибів. Зокрема, з метою запобігання негативним наслідкам

господарської діяльності людини та зменшення антропогенного навантаження на біосферу суспільством сформульована та реалізована концепція захисту генофондів, яка базується на ідеї відновлення.

Збереження тварин *ex situ* є важливим етапом плану збереження (*in situ*) рідкісних видів у природі. Наразі існують регіональні плани збереження понад 300 видів, що знаходяться під загрозою зникнення.

Відповідно до Всесвітньої стратегії збереження зоопарку, ці заклади можуть підтримувати здорові популяції від 1000 до 2000 рідкісних і зникаючих тварин. Зоопарк бере активну участь у програмах реінтродукції та відновлення популяції рідкісних видів, які були застосовані до понад 120 видів тварин, демонструючи їхній величезний потенціал збереження.

Українські зоопарки можуть успішно охороняти рідкісні види тварин лише за чітко скоординованих дій та участі в європейських селекційних програмах та міжнародних асоціаціях зоопарків. Більше 1000 зоопарків світу об'єднані в зоологічні товариства, які існують на національному рівні в багатьох країнах світу та на регіональному рівні на деяких континентах.

Зоопарком проводиться велика еколого-просвітницька робота з популяризації знань про збереження біорізноманіття. Формування наукової спеціалізації в цих закладах. Тому Одеський зоопарк спеціалізується на розведенні та розведенні рідкісної фауни півдня України. Також у зоопарку створено спеціальний розплідник для рідкісних хижих птахів.

Зоопарк Біосферного заповідника «Асканія-Нова» спеціалізується і має великий досвід у розведенні та розведенні багатьох рідкісних парнокопитних ссавців, бігових тварин і деяких водоплавних птахів. На території заповідної території знаходиться дендрологічний парк загальнодержавного значення та зоопарк, у якому зберігається колекція тварин, які вважаються національним надбанням України.

ВИСНОВКИ

Основною метою курсової роботи був аналіз ролі зоопарків у сфері туризму. Завдяки цьому дослідженню було встановлено, що зоопарки є багатогранними установами, які охоплюють культурні, освітні, природоохоронні та дослідницькі аспекти. Основна їхня мета – охорона зникаючих і рідкісних видів тварин України.

Основні обов'язки цих закладів включають кураторство та управління колекціями тварин, сприяння збереженню та розведенню тварин у середовищі зоопарку, зокрема тих, що занесені до Червоної книги України. Крім того, зоопарки прагнуть вивчати вітчизняний і міжнародний досвід догляду за тваринами, а також поширювати екологічні та освітні знання. Вони займаються продажем та обміном тварин з іншими зоопарками, як в Україні, так і за кордоном. Крім того, зоопарки намагаються надавати різноманітні культурні послуги та можливості для відпочинку населення, завжди гарантуючи, що добробут тварин залишається головним пріоритетом.

Зоопарки перетворилися з центрів розваг у важливі джерела екологічної обізнаності, освіти та дій для сприяння сталому розвитку. Вони слугують науковими та освітніми установами, які містять і демонструють диких тварин з метою публічного показу, дослідження, збереження та відтворення видів.

Зоопарки – це культурно-освітня, природоохоронна та науково-дослідна установа, створена з метою збереження рідкісних видів тварин України. Основними завданнями підприємства є: формування та утримання колекції тварин; збереження та відтворення тварин в умовах зоопарку, в першу чергу зникаючих, рідкісних, занесених до Червоної книги України; вивчення, узагальнення та впровадження вітчизняного та зарубіжного досвіду утримання тварин у зоопарках; поширення еколого-освітніх знань; реалізація тварин та обмін із зоопарками України та інших країн; здійснення різноманітних форм культурного обслуговування, створення умов для відпочинку та дозвілля населення за умови збереження сприятливих умов утримання тварин.

Так, зоопарки визнають необхідність збереження біорізноманіття. Людство не може передбачати наслідки колапсу екосистем, тому зоопарки прагнуть співпрацювати зі своїми колегами у всьому світі, щоб підтримати якомога ширший спектр зусиль щодо збереження видів. Безліч рослин та тварин знаходяться під загрозою знищення через людську діяльність, а зща останні роки – пандемії та російської агресії.

Спершу зоопарки були місцем розваги городян, тож вони прагнули поповнити свої колекції найдивовижнішими видами тварин. У сучасному світі статус зоопарку визначається не кількістю тварин, а накопиченням генофонду, умовами утримання та результатами розмноження тварин, а також його участю в міжнародних природоохоронних програмах. Враховуючи важливу роль зоопарків у збереженні рідкісних та зникаючих видів тварин, в Україні в 1983 р. вони були включені до заповідного фонду держави.

Отже, часто зоопарки незаслужено стають мішенню для нападок екоактивістів, які, побачивши там диких тварин (це лише частина видового різноманіття), починають звинувачувати зоопарки у виснаженні природних популяцій. Проте такі твердження не мають під собою підґрунтя.

Незважаючи на те, що невелика кількість тварин імпортується з дикої природи для виставкових цілей у зоопарках, ця практика блідне в порівнянні з приголомшливою кількістю тварин, яких забивають для різних цілей, таких як їхня шкура, кістки, м'ясо та інші продукти тваринного походження, а також для розваг. Цей імпорт окремих екземплярів є другою найбільшою загрозою для виживання численних видів тварин, поступаючись лише знищенню середовищ існування.

Однак важливо зазначити, що зоопарки самі по собі не становлять загрози для дикої природи. Скоріше вони дають можливість відвідувачам побачити красу диких тварин, з якими вони могли б не зустрітися інакше. Хоча зоопарки в першу чергу існують для задоволення людей, вони також несуть унікальну відповідальність за турботу про живих істот, зрештою спрямованих

на встановлення гармонійних стосунків між людьми та дикою природою. Будучи популярними туристичними напрямками, багато зоопарків також відіграють вирішальну роль у збереженні видів, що перебувають під загрозою зникнення, завдяки програмам розведення тварин у неволі.

Однак зооіндустрія працює в умовах олігополії, де домінують місцеві монополії, і стикається з перешкодами для входу, такими як значні інвестиції в інфраструктуру та економія на масштабі.

Пандемія COVID-19 мала руйнівний вплив на зоопарки, посиливши вже існуючу економічну та соціальну кризу. Крім того, екологічні проблеми в зоопарках можуть мати негативний вплив на біорізноманіття та збереження видів і екосистем.

Важливо впроваджувати практику сталого туризму та вживати заходів для захисту добробуту відвідувачів і персоналу, зберігаючи природний світ.

Щоб захистити біорізноманіття, необхідні такі заходи, як посилення зусиль по боротьбі з браконьєрством, створення охоронюваних територій та сприяння екологічній обізнаності.

Зоопарки також відіграють важливу роль у збереженні природи, багато з них беруть участь у програмах розмноження та реінтродукції рідкісних і зникаючих видів.

РЕЗЮМЕ
ЛІХТАНСЬКА КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗООПАРКІВ
ЯК ОБ'ЄКТІВ ТУРИЗМУ

Курсова робота присвячена дослідженню зоопарків як рекреаційно-туристичних дестинацій. Метою курсової роботи є вивчення міжнародного досвіду організації роботи зоопарків як об'єктів туризму. Для досягнення цієї мети було сформульовано декілька завдань, включаючи теоретичне дослідження ролі зоопарків у туризмі, вивчення соціально-економічних передумов їхнього розвитку, аналіз функціонування світових зоопарків та впливу COVID-19 на зооіндустрію. Об'єктом дослідження є зоопарки світу. Предметом дослідження є вивчення міжнародного досвіду організації роботи зоопарків як об'єктів туризму. Методологічною основою дослідження є методи аналізу, синтезу та узагальнення.

У ході виконання курсової роботи були використані методи теоретичного аналізу літературних джерел, статистичний метод, метод порівняльного аналізу, метод класифікації, метод прогнозування та метод узагальнення.

У курсовій роботі досліджувалися зоопарки у світі як об'єкти туризму. У роботі було встановлено, що зоопарки є культурно-освітніми, природоохоронними та науково-дослідними установами, створеними з метою збереження рідкісних видів тварин. Основними завданнями підприємства є формування та утримання колекції тварин, збереження та відтворення тварин, вивчення та упровадження досвіду утримання тварин у зоопарках, поширення еколого-освітніх знань, реалізація тварин та обмін з іншими зоопарками, а також створення умов для відпочинку населення за умови збереження сприятливих умов утримання тварин.

Ключові слова: зоопарк, туризм, рекреація, дослідження, міжнародний досвід, COVID-19, біорозмаїття, соціально-економічні передумови, методи аналізу.

RESUME

LIKHTANSKA KATERINA VIKTORIVNA

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ORGANISING THE WORK OF ZOOS AS TOURIST ATTRACTIONS

The course work is devoted to the study of zoos as recreational and touristic destinations. The purpose of the course work is to study the international experience of organizing the work of zoos as tourism objects. To achieve this goal, several tasks were formulated, including a theoretical study of the role of zoos in tourism, the study of socio-economic prerequisites for their development, an analysis of the functioning of world zoos and the impact of COVID-19 on the zoo industry. The object of research is the zoos of the world. The subject of the research is the study of the international experience of organizing the work of zoos as objects of tourism. The subject of the study is the place of zoos in the world as tourist attractions, their peculiarities in organising and providing services to tourists. In the course of the course work, the following methods were used: theoretical analysis of literary sources, statistical method, method of comparative analysis, classification method, forecasting method and generalisation method.

The term paper examined zoos around the world as tourism attractions. The work found that zoos are cultural, educational, environmental and research institutions created to preserve rare species of animals. The main tasks of the enterprise are to form and maintain a collection of animals, preserve and reproduce animals, study and implement the experience of keeping animals in zoos, disseminate environmental and educational knowledge, sell animals and exchange with other zoos, and create conditions for recreation of the population, provided that favourable conditions for keeping animals are maintained.

Keywords: zoo, tourism, recreation, research, international experience, COVID-19, biodiversity, socio-economic prerequisites, methods of analysis.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барвінок, Н.В. (2021). Вплив пандемії спричиненої COVID-19 на діяльність туристичної індустрії в Україні. Соціальна економіка, 62, 7- 19. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-62-01>
2. Близнюк А.С. (2019). Інституційно-організаційні засади формування механізму державного управління розвитком рекреаційної галузі в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. №1
3. Бойко В.О.(2020). Екологічний туризм: проблеми, перспективи та шляхи розвитку. Економіка, фінанси, управління: наукові підходи та практика реалізації: Зб. матеріалів здобувачів вищої освіти і молодих вчених III Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Танклевської Н.С. (с. 19-21). м.Херсон: ХДАУ
4. Будзович Г.В.(2012) Науковий зміст і сутність поняття рекреаційний потенціал. Екологічні науки. №2. С.130-133.
5. Кучай О.В(2004) Культура і освіта фахівців туристської сфери: сучасні тенденції та прогнози: Мат-ли III Міжнародної науково-практичної конференції, 274-275 с
6. Кучай О.В(2002) Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб.наук.пр. Вип.38. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка; Інститут міжнародних відносин, 117-119 с
7. Дутчак С.В.(2011) Управління регіональним розвитком туризму : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 128 с.
8. Збереження біорізноманіття України (2003): Друга національна доповідь. Київ: Хімджест, 112 с.
9. Збереження і моніторинг біологічного та ландшафтного різноманіття в Україні. (2000) Київ: НЕНЦ. 244 с

10. Зубричев О.С. (2020) Основні етапи виникнення і формування рекреаційно - розважальних територій міського середовища. Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. Збірник. К., КНУБА, Вип. 44. С. 373–380
11. Історико-культурні комплекси в природоохоронному сьогоденні (2007). ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Наукові записки. Серія: Географія. 2007. № Вип. 14. С. 92-98.
12. Кривенкова Р.Ю. (2019) Поняття та сутність туристичного потенціалу: державно-управлінський аспект. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/9_2019/72.pdf
13. Кулиняк І.Я., Жигало І.І., Ярмола К.М. (2021) Туристична галузь в умовах пандемії COVID-19: тенденції та заходи підтримання. Бізнес Інформ. №1, 177-184с.
14. Михайліченко Г., Клімова А. (2022) Світовий туристичний ринок: трансформації після пандемії. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. № 2. С. 21–37.
15. Національний інститут стратегічних досліджень. Щодо розвитку туризму в Україні в умовах підвищених епідемічних ризиків. URL: niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/turyzm-v-ukraini.pdf
16. Пандемія COVID-19 створить новий тип туриста: як тепер подорожуватимуть. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/pandemiya-covid-19-sozdast-novyuy-tip-turista-1588391047.html>.
17. Пандемія коронавірусу: які країни світу відкривають кордони. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/10/infografika/suspilstvo/pandemiya-koronavirusu-yaki-krayiny-svitu-vidkryvayut-kordony>.
18. Петрова І. В. (2021) Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник. Київ : Кондор. 408 с.
19. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: Довід. - Київ, 240 с.

20. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: навчальний посібник / Н.О. Алешугіна, О.В. Барановська, М.О. Барановський, О.О. Зеленська, І.В. Смаль, І.М. Філоненко. Чернігів: Вид-во ЧНТУ, 2015. 492 с
21. Рігерт Б., Шейко Ю. (2021) Туризм у ЄС під час пандемії: більше запитань, ніж відповідей. URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D1%83-%D1%94%D1-%81>
22. Сорока С.П. (2010). Регуляторна політика держави у сфері туризму і її реалізація на регіональному рівні. Економіка. Управління. Інновації. № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/eui_2010_1_22.pdf
23. Цимбалюк С. М. Вплив пандемії covid-19 на розвиток туризму в Україні. Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., Хмельницький, 26 лютого 2021 р. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2021. С. 170–175.
24. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дубина Д.В., Вакаренко Л.П. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан і перспективи. Київ: Хімджест, 2003. 243 с
25. Шмідт, К. (2020). Туризм після пандемії: як коронавірус змінить подорожі. DW. Економіка. 27.04. URL: <https://www.dw.com/uk/turizm-pislyapandemiyi-yak-koronavirus-zminit-podorozhi/a-53260141>
26. Grant Kelli B. 10 Things Zoos Won't Tell You. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.marketwatch.com/story/10-things-zoos-wont-tellyou-1306528026434?pagenumber=1>
27. Škare M., Soriano D. R., Porada-Rochoń M. Impact of COVID-19 on the travel and tourism industry. Technological Forecasting and Social Change. 2021. No163. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120469>.

ДОДАТКИ

Зоопарк «Королівство Тварин» в США

Зоопарк «San Diego Zoo» в Каліфорнії

Зоопарк «Zoo Basel» в Швейцарії

Празький зоопарк в Чехії